

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku V. M.

przeciwko Sądowi Apelacyjnemu w [...]

o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu mobbingu

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 stycznia 2016 r.,

wniosku powódki o wyłączenie sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] z rozpoznawania sprawy III APa [...]

1. wyłączyć od rozpoznania sprawy wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w [...],

2. do rozpoznania sprawy wyznaczyć Sąd Apelacyjny w [...].

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w oparciu o art. 52 § 1 k.p.c., przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozpoznania wnioszek powódki V. M. o wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] od rozpoznania sprawy III APa [...].

W uzasadnieniu powódka wskazała, że Sąd Apelacyjny w [...] jest stroną pozwaną w sprawie, której przedmiotem jest stosowany przez pozwanego mobbing oraz roszczenia z tego tytułu - odszkodowanie i zadośćuczynienie. Wskazując na stosunek zależności służbowej pomiędzy sędziami Sądu Apelacyjnego a

pozwany Sąd Apelacyjny, powódka podniosła, że jest to - jej zdaniem - okoliczność, stanowiąca uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności każdego z sędziów Sądu Apelacyjnego (art. 48 § 1 i art. 49 k.p.c.), wskazując nadto, że wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] od rozpoznawania sprawy, stanowi przeszkodę do dalszego jej prowadzenia przez ten właściwy rzeczowo i miejscowo Sąd - art. 44 k.p.c.

Wobec powyższego wniosku, w dniu 19 czerwca 2015 r., oświadczenie o braku przesłanek z art. 48 § 1 i art. 49 k.p.c. stanowiących podstawę do wyłączenia ich od orzekania w sprawie III APa [...], podpisało 10 sędziów III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w [...], dwóch sędziów uznało, że powinni być wyłączeni od orzekania w sprawie. Podobne w treści oświadczenia odebrano od sędziów II Wydziału Karnego (z dnia 1 lipca 2015 r. - k. 549), VI Wydziału Cywilnego (z dnia 9 lipca 2015 r. - k. 551), I Wydziału Cywilnego (z dnia 13 sierpnia 2015 r. - k. 553), oraz IV Wydziału Wizytacji (z dnia 29 października 2015 r. - k. 555).

Sprawa, w której złożono wniosek o wyłączenie sędziów dotyczy roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu mobbingu, toczącej się początkowo przed Sądem Rejonowym w W., VIII P [...]. Powódka dochodziła odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, a także odszkodowania w wysokości 40.000 zł i zadośćuczynienia w wysokości 50.000 zł z tytułu stosowania mobbingu.

Postanowieniem z dnia 3 lutego 2012 r., Sąd Rejonowy na podstawie art. 200 § 1 w związku z art. 17 pkt 4 k.p.c. uznał swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. XXI Wydział Pracy.

Na rozprawie przed Sądem Okręgowym w W. w dniu 19 kwietnia 2012 r., XXI P [...] (protokół, k. 69), powódka pouczona o konieczności uiszczenia opłaty sądowej od pozwu w wysokości 4.500 zł, wniosła o zwolnienie jej od kosztów w całości.

Postanowieniem z dnia 27 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy w W. postanowił ustalić wartość przedmiotu sporu na kwotę 50.000 zł (pkt 1), oraz uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w W. w celu rozpoznania i rozstrzygnięcia (k.167).

Na powyższe postanowienie powódka wniosła zażalenie w dniu 8 sierpnia 2012 r. (k.174).

W związku z zażaleniem powódki na to postanowienie sędziowie Sądu Apelacyjnego w [...]: SSA M. M.–W., SSA G. K. oraz SSA A. T.-S., wyznaczeni do jego rozpoznania, wniesli na podstawie art. 49 k.p.c. o wyłączenie ich od jego rozpoznania, taki sam wniosek złożyło 10 sędziów Sądu Apelacyjnego orzekających w Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Postanowieniem z dnia 25 stycznia 2013 r., VI Aco [...], Sąd Apelacyjny w [...] Wydział IV Cywilny postanowił wyłączyć wskazanych w postanowieniu sędziów Sądu Apelacyjnego III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych od rozpoznawania sprawy - na ich żądanie (k. 207).

Oświadczeniem z dnia 22 lutego 2013 r. o wyłączenie od rozpoznania tej sprawy, na podstawie art. 49 k.p.c. wniosło 22 sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] VI Wydział Cywilny, zaś oświadczeniem z dnia 20 maja 2013 r. o wyłączenie od rozpoznania sprawy wniosło 20 sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] I Wydział Cywilny zgodnie z załączoną listą (k. 224-225).

Postanowieniem z dnia 17 lipca 2013 r. II Ako [...], Sąd Apelacyjny w [...] Wydział II Karny postanowił wyłączyć wskazanych w postanowieniu sędziów Sądu Apelacyjnego I Wydziału Cywilnego i VI Wydziału Cywilnego od rozpoznawania sprawy - na ich żądanie (k. 232).

Kolejnymi oświadczeniami (z dnia 17 lipca 2013 r., 3 września 2013 r. oraz 13 września 2013 r.) o wyłączenie od rozpoznania sprawy, na podstawie art. 49 k.p.c., wniosło 19 sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] II Wydział Karny, Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w [...] SSA R. G. oraz 8 sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] IV Wydział Wizytacji zgodnie z załączoną listą.

Ostatecznie postanowieniem z dnia 26 września 2013 r., III APz [...], Sąd Apelacyjny w [...] uchylił w całości zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w W., który postanowieniem z dnia 12 lutego 2014 r., XXI P [...], umorzył postępowanie w zakresie żądania zasądzenia kwoty ponad 50.000 zł wobec cofnięcia powództwa w tym zakresie ze zrzeczeniem się roszczenia (k. 338).

Kolejnym postanowieniem z dnia 27 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w zakresie roszczenia o odszkodowanie z tytułu mobbingu

ponad kwotę 25.000 zł oraz roszczenia o zadośćuczynienie ponad kwotę 25.000 zł wobec cofnięcia przez powódkę powództwa w tej części ze zrzeczeniem się roszczenia. Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił powództwo (k. 486).

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka w dniu 23 stycznia 2015 r. (k. 489).

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę co następuje:

Wniosek powódki zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 49 k.p.c., niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48 k.p.c. (regulujących instytucję *iudex inhabilis*), sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

W postanowieniu z dnia 10 marca 2015 r., II UO 1/15 (LEX nr 1806479), Sąd Najwyższy trafnie przyjął, że nawet stosunki wyłącznie służbowe mogą ze względu na osobistą znajomość oraz osobisty charakter kontaktów zostać uznane za stosunki tego rodzaju, że wywołają w odbiorze zewnętrznym uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziów, wskazując – z powołaniem się także na poglądy doktryny, że „przyczyną wyłączenia jest sama możliwość powstania wątpliwości, i to zarówno u podmiotów zgłaszających wniosek o wyłączenie, jak i u innych występujących w procesie, jak również u osób spoza procesu”, zaś „Sąd postanowi o wyłączeniu sędziego, jeżeli stwierdzi możliwość istnienia tych wątpliwości, niezależnie od własnego przekonania o ich zasadności”. Podobny pogląd zawarto w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2014 r., I UO 3/14 (LEX nr 1777867). Przyjęto w nim, że wniosek o wyłączenie sędziego (art. 49 k.p.c.) służy uniknięciu sytuacji, które mogłyby postawić sędziego (z przyczyn przez niego niezawinionych, a nawet od niego niezależnych) pod prężerem kierowanych pod jego adresem nieuzasadnionych zarzutów o brak bezstronności. W szerokim uzasadnieniu tego stanowiska, powołano się m.in. na uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r. (P 8/07, OTK-A 2008 nr 5, poz. 84), w którym Trybunał orzekł, że art. 49 k.p.c. - w

zakresie, w jakim (w poprzednim stanie prawnym) ograniczał przesłankę wyłączenia sędziego jedynie do stosunku osobistego między nim a jedną ze stron lub jej przedstawicielem ustawowym, pomijając inne okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwości co do bezstronności sędziego - był niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W uzasadnieniu tego wyroku, Trybunał zwrócił uwagę, że niektóre sytuacje, które mogłyby wywoływać wątpliwości co do bezstronności sędziego, wykraczają poza stosunek osobisty między sędzią a jedną ze stron, dochodząc do przekonania, że „dla właściwej i pełnej realizacji konstytucyjnego prawa do sądu na ustawodawcy spoczywa obowiązek takiego ukształtowania instytucji wyłączenia sędziego - zarówno w ramach katalogu przyczyn bezwzględnych czy względnych - aby umożliwiało ono objęcie wszelkich sytuacji, które mogłyby prowadzić do powstania, o ile nie u samej strony (na co wskazuje orzecznictwo), to co najmniej u obiektywnego, zewnętrznego obserwatora uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego”. Dlatego, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego „gwarancje bezstronności sędziowskiej nie mogą być ograniczone jedynie do stworzenia możliwości wyłączenia sędziego ze względu na istnienie bezpośrednich relacji o charakterze osobistym, ale muszą być pojmowane szerzej - jako umożliwiające wyłączenie w wypadku okoliczności (zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych), które w sytuacji konkretnego sędziego mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do wydania orzeczenia opartego na w pełni zobiektywizowanych przesłankach”.

Podzielając w pełni przedstawione poglądy, Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszy wniosek uznał, że zachodzą okoliczności uzasadniające wyłączenie od rozpoznania tej sprawy wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w [...], mimo że (tym razem) w złożonych oświadczeniach nie żądali swego wyłączenia. Wyłączenie wszystkich sędziów wymienionego Sądu od rozpoznawania sprawy, zgodnie z art. 44 k.p.c., stanowi z kolei przeszkodę uniemożliwiającą dalsze jej prowadzenie przez ten Sąd. Konieczne jest zatem wyznaczenie przez Sąd przełożony nad nim innego sądu do rozpoznania sprawy.

Tym się kierując, w oparciu o art. 44 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w punkcie 2 swego postanowienia, wyznaczając do rozpoznania sprawy Sąd Apelacyjny w [...], będący sądem równorzędnym.

